

Handläggare
Tinna Nilsson
Telefon: 08-508 35 906

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 2 februari 2016

Ärende 8

**Yttrande över remiss av
departementpromemorian Rätt till
behörighetsgivande utbildning inom komvux (Ds
2015:60)**

Remiss från kommunstyrelsen

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden hänvisar till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Arjun Bakshi
arbetsmarknadsdirektör

Bengt Jönsson
avdelningschef
Vuxenutbildning Stockholm

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat departementspromemorian Rätt till behörighetsgivande utbildning inom komvux (Ds 2015:60) till arbetsmarknadsnämnden för yttranden. I promemorian föreslås en utökad rätt till komvux på gymnasial nivå i syfte att uppnå behörighet till högskola och yrkeshögskola. Förslagen syftar bland annat till att:

- ge vuxna en långsiktig möjlighet att genom utbildning byta yrkeskarriär, till exempel för att undvika arbetslöshet,
- ge kvinnor och män som aldrig fullföljt gymnasieskolan en livslång möjlighet att avsluta utbildning på gymnasial nivå,
- en livslång rätt till behörighetsgivande utbildning ska bli en självklarhet och ett fundament i den svenska utbildningspolitiken.

I ärendet föreslås en utökad rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppnå grundläggande och särskild behörighet till högskoleutbildning. Det föreslås också en utökad rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppnå grundläggande behörighet till och särskilda förkunskaper för utbildning inom yrkeshögskolan. I båda fallen ska rätten till utbildning gälla för vuxna som är behöriga att delta i komvux på gymnasial nivå.

Vidare föreslås ett bemyndigande för regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att i vissa fall meddela föreskrifter om vilka kurser som en rätt att delta i komvux på gymnasial nivå omfattar.

I promemorian föreslås också att bestämmelserna om urval till komvux på gymnasial nivå ska utvidgas till att även omfatta dem som har en längre tidigare utbildning. Dessutom ska gruppen vuxna med en svag ställning på arbetsmarknaden vara en av de grupper som prioriteras vid urvalet.

Slutligen föreslås att Statens skolverk ska få i uppdrag att göra en förstudie om inrättandet av en betygsdatabas och även utreda vissa frågor när det gäller en sådan databas. En betygsdatabas kan bland annat underlätta individers rätt till komvux på gymnasial nivå.

De föreslagna författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2017.

Förvaltningen anser att det behövs en dialog mellan högskola, yrkeshögskola och kommun kring vilka kurser som ska ingå i särskild behörighet. Vidare anser förvaltningen att en generell rätt till komvux kan leda till ett oproportionerligt nyttjande av densamma och förvaltningen kan se en risk att det blir kostnadsdrivande för kommunen. Förvaltningen anser också att det räcker med en urvalsordning för de som inte har kort tidigare utbildning och att begreppet ”svag ställning på arbetsmarknaden” behöver förtydligas. Underlaget för de ekonomiska konsekvenserna behöver uppdateras med hänsyn till bla utbyggnaden av högskola och yrkeshögskola, samhällets strukturomvandling och flyktinginvandringen som sker idag. Förvaltningen välkomnar en förstudie av införandet av en betygsdatabas som stärker rättsäkerheten för elevernas rätt till komvux på gymnasial nivå.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben i samarbete med Vuxenutbildning Stockholm.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat departementspromemorian *Rätt till behörighetsgivande utbildning inom komvux* (Ds 2015:60) till Arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Mellan 2009 och 2020 beräknas den totala efterfrågan på arbetskraft i Stockholms län öka med nästan 200 000 personer. Efterfrågan ökar på både gymnasialt och eftergymnasialt utbildade. Efterfrågan på arbetskraft med gymnasial utbildning bedöms öka med nästa 64 000 personer. I Stockholms län beräknas den största efterfrågetillväxten fram till 2020 bli på eftergymnasialt utbildade, 147 000 personer.¹

Behöriga sökande i Stockholm

I Stockholm får sedan lång tid tillbaka alla som saknar treårig gymnasieutbildning tillträde att läsa en eller flera kurser för att uppnå grundläggande behörighet till högskolan eller en yrkesutbildning. Sedan mars 2015 har så gott som samtliga behöriga sökanden till komvux och yrkesvux antagits. Anledningen är att förvaltningens budget har ökat både 2015 och för innevarande år (2016).

Ärendet

I promemorian finns följande förslag:

- Alla vuxna som är behöriga att delta i komvux på gymnasial nivå och som saknar grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå eller till utbildning inom yrkeshögskolan ska ha rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppnå en sådan behörighet.
- Alla vuxna som är behöriga att delta i komvux på gymnasial nivå och som har uppnått grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och som vänder sig till nybörjare ska ha rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppnå särskild behörighet till sådan högskoleutbildning. Den som har uppnått såväl grundläggande som särskild behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grund-nivå och som vänder sig till nybörjare ska ha rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppnå annan särskild behörighet till sådan högskoleutbildning.
- Alla vuxna som är behöriga att delta i komvux på gymnasial nivå och som har uppnått grundläggande behörighet till

utbildning inom yrkeshögskolan ska ha rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppfylla uppställda krav på särskilda förkunskaper för utbildning inom yrkeshögskolan. Den som har uppnått grundläggande behörighet till utbildning inom yrkes-högskolan och som uppfyller uppställda krav på särskilda förkunskaper för sådan utbildning ska ha rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppfylla uppställda krav på andra särskilda förkunskaper för utbildning inom yrkeshögskolan.

- Myndigheten för yrkeshögskolan ska få i uppdrag att utreda vilka kurser som bör ingå i en rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppfylla uppställda krav på särskilda förkunskaper för utbildning inom yrkeshögskolan
- Om grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå eller utbildning inom yrkeshögskolan kan uppnås genom olika utbildningar, ska hemkommunen bestämma vilken av utbildningarna som den ska erbjuda. Kommunen ska vid erbjudandet av sådan utbildning utgå från den vuxnes behov av särskild behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och som vänder sig till nybörjare eller av särskilda förkunskaper för utbildning inom yrkeshögskolan. Kommunen ska också så långt som möjligt beakta den vuxnes önskemål, tidigare utbildning och arbetslivserfarenhet.
- Bestämmelserna i förordningen om vuxenutbildning om urval när det gäller komvux på gymnasial nivå ska utökas till att även omfatta sökande med längre tidigare utbildning. Vidare ska även individer med en svag ställning på arbetsmarknaden prioriteras vid urvalet.
- Statens skolverk ska få i uppdrag att göra en förstudie om en databas för registrering av uppgifter om betyg och gymnasieexamen. Skolverket ska även få i uppdrag att utreda om andra uppgifter bör registreras i databasen och vilka som ska ges tillgång till uppgifterna. Uppdraget ska genomföras efter samråd med Universitets- och högskolerådet, Centrala studiestöds-nämnden, Arbetsförmedlingen samt Sveriges Kommuner och Landsting.
- Ändringarna i skollagen, förordningen om yrkeshögskolan och förordningen om vuxenutbildning ska träda i kraft den 1

januari 2017. De nya bestämmelserna i skollagen om rätt till utbildning inom komvux på gymnasial nivå och i förordningen om vuxenutbildning om urval ska tillämpas första gången på kurser och gymnasiearbeten som påbörjas efter ikraftträdandet. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för kurser och gymnasiearbeten som påbörjats före ikraftträdandet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till promemorians förslag om rättighet till behörighetsgivande utbildning inom komvux. Om det blir en rättighet kommer detta innebära att Sverige får en mer jämlik vuxenutbildning och individen behöver inte flytta mellan olika kommuner för att få tillgång till komvux.

Mot bakgrund av prognoser för efterfrågad arbetskraft de kommande åren anser förvaltningen att det är det av största vikt att alla vuxna som är behöriga att delta i komvux på gymnasial nivå och som saknar grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå eller till utbildning inom yrkeshögskolan ska ha rätt att delta i komvux på gymnasial nivå i syfte att uppnå en sådan behörighet. I takt med att arbetsmarknaden ständigt utvecklas och kraven på utbildning förändras instämmer förvaltningen i att det bör vara en livslång rätt att delta i sådan utbildning.

Arbetsförmedlingen har mycket små möjligheter att matcha arbetslösa som saknar gymnasieutbildning mot en arbetsmarknad där jobben kräver en längre utbildning. Gapet mellan de krav arbetsgivarna ställer och utbudet av rätt utbildad arbetskraft kvarstår och ökar.² Denna utmaning är, i alla fall på kort sikt, svår att åtgärda. Utbildning är naturligtvis en viktig del i att möta efterfrågan på arbetskraft. Personer som står långt utanför arbetsmarknaden, ofta med enbart förgymnasial utbildning, behöver erbjudas utbildningsplats. Förvaltningen håller med om att det är nödvändigt att prioritera gruppen med kort utbildningsbakgrund för att på så sätt minska gapet mellan kort- och långutbildade.

Rätt till komvux i syfte att uppnå särskild behörighet eller särskilda förkunskaper

I promemorian föreslås att en myndighet ska utreda vilka kurser som kan ingå i särskild behörighet. Förvaltningen bedömer att högskola, yrkeshögskola och kommun behöver ha en dialog och en överenskommelse kring utbudet för särskild behörighet. Om en

sådan överenskommelse inte upprättas finns en risk att det ställs krav på kurser för särskild behörighet som inte kan erbjudas inom en region, alternativt att kommunen blir ansvarig för att genomföra smala kurser med få deltagare som blir väldigt kostsamma.

Utredaren konstaterar att ”En generell rätt till komvux på gymnasial nivå för att uppnå särskild behörighet eller särskilda förkunskaper skulle nämligen innebära fritt tillträde till sådana kurser i komvux för alla behöriga sökande. Förvaltningen ser en risk i att det kan bli ett alltför stort nyttjandet av rättigheten utan att målsättningen med reformen uppnås i motsvarande grad. Det riskerar i sin tur att bli kostnadsdrivande för kommunerna”.

Förvaltningen anser att analysen av denna risk, konsekvenserna för kommunen och förslagen till åtgärder är otillräckliga. Kommunen riskerar att få en ökad kostnad i och med en efterfrågan gällande att läsa in ett flertal kurser för särskild behörighet utan målsättningen att komma in på en högskoleutbildning. Om detta genomförs behövs ett system för att begränsa ett överutnyttjande av rättigheten.

Urvalet till komvux ändras

Förvaltningen anser att förändringen till att göra urval i första hand och i andra hand ej är nödvändig. De som omfattas av rätten till komvux är de som per definition har en kort tidigare utbildning och då borde det räcka med en urvalsordning för övriga, alltså dem med längre utbildning.

Förvaltningen anser också att urvalskriteriet ”svag ställning på arbetsmarknaden” behöver förtydligas för att det ska bli en likvärdig tillämpning mellan kommuner. En tydlig definition av vad som avses med ”svag ställning” behövs för att det inte ska finnas tolkningsutrymme som skapar ojämlika rättigheter.

Betygsdatabas

Förvaltningen välkomnar att Skolverket ska få i uppdrag att göra en förstudie om en databas för registrering av uppgifter om betyg och gymnasieexamen. Detta skulle innebära att rättigheten att läsa på komvux hanteras på ett mer rättsäkert sätt. Riskerna för att studerande mottas till kurser de redan läst och fått godkända betyg i kan undanröjas.

Ekonomiska konsekvenser för kommunerna

Förvaltningen anser att underlaget för beräkningen av de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna känns en aning osäker. För det första utgår underlaget från sex år gamla beräkningar som inte tycks ha reviderats utifrån dagens situation, utbyggnaden av högskolan och yrkeshögskolan, samhällets

strukturomvandling och den nuvarande flyktingsituationen. Komvux har under lång tid inte varit tillgängligt för stora grupper och om marknadsföring av möjligheten till behörighetskomplettering skulle påbörjas får det antas att volymerna av studerande vid komvux skulle öka. I Stockholms stad visar beräkningar från 2015 att ca 55% av kursdeltagarna inom gymnasiala komvux har maximalt två års gymnasium och omfattas därmed av den föreslagna rätten. Detta faktum överensstämmer inte med promemorians beräkning att 26% av befintliga elever inom komvux skulle omfattas av rättigheten.

Bilaga

1. Departementpromemorian Rätt till behörighetsgivande utbildning inom komvux (Ds 2015:60)